

Hol kezdődik egy család története? Mivel kezdődik? Kivel kezdődik? Egyáltalán: van-e – lehet-e – kezdete egy család történetének?

Ha egy nemzetség elmúlik, ennek a sorsfordulatnak már inkább akad nyoma, legalábbis azoktól az időktől, amióta anyakönyvekben ejtett inskripciók, levéltárakban sárguló iratok, végrendeletekhez csatolt mellékletek, meg mindenféle-fajta más okmányok rögzítik-rögzíthetik, hogy ennek és ennek a famíliának (ilyen és ilyen nevű végső tagja – gyermektelen képviselője – halálával) ekkor és ekkor magva szakadt. De a kezdetet – akár ma is eleven, akár az elenyészett családok történetének elejét – nem őrzik se matrikulák, se archívumok. Mire valamilyen okiratban, hivatalos vagy magántermészetű följegyzésben előbukkan egy nemzetség históriájának legelső adata, ez az előzménytelenül szemünkbe ötlő név – anonim elődök végtelen sorának utódaiként – már megállapíthatatlanul sokadik őszszetevője egy megszakadt vagy napjainkban is életerős vérvonalnak, aminek nincs eredete: kezdete ködbe vész. Nincs kezdet: a rég elporladt ősök leszármazottainak sora időtlen idők óta szüntelenül *folytatódik*.

Mintegy önkényesen, *ex abrupto* kell hát útjára indítani – valahonnan, valamivel, valakivel – a történetet, ha az évek óta csökönyösen vizsgálódó, adatot adat mellé gyűjtögető író nagysokára elszánja magát, hogy hozzáfogjon rendbeszedetten elmondani, amit tud: nekikezd megkísérelni végre, hogy önmaga számára is megfejtse egy familia élete-alakulásának miértjeit, földerítse egy család biográfiájában a sorsot-sorsokat meghatározó, rejtett vagy nyilvánvaló erővonalakat. Szinte önkényesen kell kiválasztania egy időpontot a már belátható múltból, egy tettet az ősök még valóságosan földélezhető viselt dolgainak szűkös vagy terebélyes halmazából, egy cselekvő elődöt a név már valami módon számontartott, tehát bizonyos hiteles adatok alapján életre kelni kényszeríthető viselőinek sorából, hogy az így megelevenedő hajdani valós esemény hatásainak ismere-

tében, s a benne szereplő személyt ettől fogva a fejleményekben folyamatosan követve végezhesse – most már a jelen irányában haladva tovább – a türelmes nyomolvasást.

Ezt az egyedül kézenfekvő lehetőséget kellett választanom a Jegenye család esetében: történetük elbeszélését úgyszólván önkényesen kell azzal a Jegenye Pállal kezdenem, aki 1866. április 24-én szinte síheder fővel lett gyilkossá ezen a lencsebükkönyös legelőn, a parajdi réten, ami itt párolog előttem – csaknem gőzöl a reggeli ragyogásban, ahogy illan róla a hajnali harmat a nap növekvő melegétől.

Mert – ha helyesen mérlegeltem mindent, ami a mára, miránk hagyományozódott – igazán itt kezdődött...